

Aan de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 30 maart 2023
Betreft Consultatie Wet versterking regie volkshuisvesting – Reactie
VluchtelingenWerk Nederland
Ons kenmerk O.40.23-008.MK

Geachte minister De Jonge,

VluchtelingenWerk Nederland maakt graag gebruik van de consultatie voor het wetsvoorstel '[Wet versterking regie volkshuisvesting](#)', waarbij onze reactie betrekking heeft op de volgende twee punten uit dit wetsvoorstel:

1. "Met dit wetsvoorstel worden gemeenten verplicht een urgentieregeling als onderdeel van de huisvestingsverordening op te nemen. Hierbij worden in elk geval een aantal verplichte urgentiecategorieën opgenomen, ongeacht de mate van schaarste" (MvT, pag. 8).
2. "De keuzevrijheid voor gemeenten leidt ertoe dat diverse groepen in de ene gemeente wel aanspraak kunnen maken op een urgentieverklaring, maar in de andere gemeenten niet. Dit leidt tot een ongelijke behandeling van personen die dezelfde urgente huisvestings-behoefte hebben." (MvT, pag. 29).

1. Wettelijke urgentiecategorieën

Aandachtsgroepen

Het wetsvoorstel regelt de urgentie voor een aantal categorieën woningzoekenden die zonder urgentie geen enkele kans zouden maken op de woningmarkt. Dit wordt gedefinieerd als: "*aandachtsgroepen waarvan de huisvestingsvraag als dringend kan worden gezien en het niet huisvesten grote maatschappelijke impact heeft*" (MvT, pag. 8). "*Voor een deel van deze aandachtsgroepen is het verkrijgen van huisvesting dringend noodzakelijk. Het gaat hier om kwetsbare mensen die wegens het gebrek aan huisvesting ook op andere levensdomeinen in de knel komen en hierdoor onnodig lang een beroep moeten doen op steun van de overheid*" (MvT, pag. 19). De aandachtsgroepen aan wie een wettelijke urgentie wordt verleend komen meestal uit een instelling (bv. daklozenopvang, gevangenis of zorginstelling) en maken hierdoor weinig kans op huisvesting.

Statushouders

Statushouders behoren eveneens tot de aandachtsgroepen (MvT, voetnoot 15). Hun situatie voldoet volledig aan alle aspecten van de hiervoor genoemde beschrijving. Ook zij komen immers uit een opvangvoorziening en maken geen enkele kans op de woningmarkt omdat zij zich nog niet hebben kunnen inschrijven als woningzoekende. Het uitblijven van huisvesting is bovendien van grote invloed op hun gezondheid en welzijn (en die van hun kinderen) en vergroot de kans op langdurige uitkeringsafhankelijkheid. Desondanks worden zij in het huidige wetsvoorstel niet gezien als urgentiecategorie.

Urgentie

De ACVZ kwam onlangs¹ juist tot de aanbeveling voor het instellen van de wettelijke verplichting voor gemeenten om statushouders als urgentiecategorie aan te merken. Volgens de ACVZ “*mag het namelijk niet verbazen dat het afschaffen van deze urgentie tot een verminderd gevoel van urgentie voor het huisvesten van statushouders heeft geleid. Met de afschaffing heeft het Rijk een verkeerd signaal afgegeven aan gemeenten*”, aldus de ACVZ. De Beleidsreactie op dit rapport luidt echter: “*Het is aan gemeenten zelf om te bepalen hoe zij aan de taakstelling voldoen en of statushouders daarvoor een urgentiestatus krijgen toegewezen of niet.*”

Volgens de ACVZ is in veel gemeenten een urgentieregeling feitelijk de enige manier om aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders te voldoen. Ook veel gemeenten erkennen dat vluchtelingen eigenlijk altijd zijn aangewezen op sociale huurwoningen. In [antwoorden](#) aan de Kamer stelt minister de Jonge dat statushouders “in principe in reguliere woningen worden gehuisvest.”

(On)gelijke behandeling

De redenen om vluchtelingen als aandachtsgroep geen wettelijke urgentie te geven zijn ons inziens onduidelijk en inconsequent. Gezien de sterke overeenkomst met de situatie van andere aandachtsgroepen kunnen we ons niet aan de indruk onttrekken dat hier sprake is van een ongelijke behandeling van gelijke gevallen.

Bij het schrappen van de urgentie van vergunninghouders/statushouders signaleerde de Raad van State destijds² al dat “*onderscheid lijkt te worden gemaakt tussen vergunninghouders en reguliere woningzoekenden wat betreft de aard van de huisvesting die ter beschikking wordt gesteld. Dit onderscheid is direct gebaseerd op de verblijfstitel van de betrokken persoon en indirect op de nationaliteit van de vergunninghouder.*” Tevens stelde zij (onder 1.) dat het schrappen van de urgentie voor vergunninghouders “*het voor gemeenten moeilijker kan maken om te voldoen aan de taakstelling die zij overeenkomstig de Huisvestingswet 2014 krijgen opgelegd.*”

Duidelijk is dat vluchtelingen anders behandeld worden dan andere aandachtsgroepen in vergelijkbare omstandigheden. Vorige kabinetten en sommige politieke partijen kwamen en komen er openlijk voor uit dat ze zelfs willen bevorderen dat vluchtelingen op een ‘sobere’ wijze worden gehuisvest buiten de sociale huursector. Tenzij dit niet snel genoeg voldoende woningen oplevert waardoor de asielopvang overvol is, want dan wordt de mogelijkheid benadrukt van het toewijzen van meer sociale huurwoningen aan statushouders (zie de brief ‘Versnelling van de huisvestingsopgave vergunninghouders’ van 27 mei 2022³). Het maakt ons inziens duidelijk dat de rechten van deze groep, waar het hun huisvesting betreft, bij voorkeur worden beperkt. Het verlenen van een wettelijke urgentie is namelijk niet te vervangen door de eveneens wettelijk verplichte taakstelling. Gemeenten die aan vluchtelingen geen sociale huurwoning (willen) toekennen maar tegelijkertijd verzuimen om te investeren in voldoende alternatieve huisvesting, hebben een grotere achterstand in de realisatie van de taakstelling. Vluchtelingen die aan dergelijke gemeenten zijn gekoppeld voor huisvesting moeten extra lang wachten op een huis en daarmee op de start van hun integratie. Woonvormen buiten de sociale sector waar geen urgentie voor nodig is, zijn bovendien vrijwel altijd tijdelijk en bieden geen duurzame oplossing. Na afloop van een tijdelijk huurcontract staan gemeenten daarom vaak alsnog voor de keuze: statushouders toch urgentie verlenen of verwijzen naar de daklozenopvang.

1 In het Adviesrapport ‘[Een huis voor statushouders](#)’.

2 [Advies van de Raad van State](#) (onder 2.).

3 Gemeenten kunnen de keuze maken de komende tijd een groter aandeel van de vrijkomende woningen uit de sociale woningvoorraad te laten toewijzen aan vergunninghouders, andere aandachtsgroepen en spoedzoekers.

2. Gemeentelijke urgentiecategorieën

Zonder het verlenen van urgentie is de enige andere manier voor gemeenten om aan hun taakstelling te voldoen, het verschaffen van alternatieve huisvesting. Gemeenten mogen echter extra categorieën van urgente woningzoekenden aanwijzen en veel gemeenten hebben de lokale urgentie voor vluchtelingen behouden. Zouden ze dit niet hebben gedaan dan zou de maatschappelijke impact enorm zijn en de doorstroom in de asielzoekerscentra volledig stagneren. Slechts vier procent van de gemeenten heeft sinds die mogelijkheid bestaat, statushouders als voorrangscategorie geschrapt. Dit toont aan dat met het schrappen van de urgentie uit de wet slechts de verantwoordelijkheid voor de beslissing om urgentie te verlenen is verlegd van centraal naar decentraal niveau. De discussie is hiermee verplaatst naar de gemeenteraden en de lokale media. Hierdoor wordt het recht op huisvesting een speelbal voor lokale electorale motieven en worden groepen onnodig tegenover elkaar gezet. Het huisvesten van statushouders vraagt om politieke moed. Nu in het wetsvoorstel voor alle gemeenten een verplichting wordt geïntroduceerd om een urgentieregeling op te stellen (in de vorm van een huisvestingsverordening) vrezen we dat dit onderwerp door sommige lokale politici/partijen zal worden aangegrepen om te polariseren en zich te profileren ten koste van vluchtelingen.

Rechtsongelijkheid

In de MvT (onder 3.2.1) staat dat met dit wetsvoorstel “*rechtsongelijkheid tussen gemeenten wordt tegengegaan*”. En (onder 3.2.3): “*De keuzevrijheid voor gemeenten leidt ertoe dat diverse groepen in de ene gemeente wel aanspraak kunnen maken op een urgentieverklaring, maar in de andere gemeenten niet. Dit leidt tot een ongelijke behandeling van personen die dezelfde urgente huisvestingsbehoefte hebben.*”

Met het schrappen van de wettelijke urgentie is deze rechtsongelijkheid voor statushouders toegenomen en door het uitblijven van die urgentie in het huidige wetsvoorstel zal deze juist nog verder toenemen. Voor vluchtelingen lijkt een gelijke behandeling minder van belang. Het ontbreken van een wettelijke urgentie bevordert eerder een ongelijke behandeling, want een vergunninghouder die door het COA voor huisvesting is gekoppeld aan een ‘onwillige’ gemeente die geen urgentie toekent, moet extra lang wachten op een huis en heeft een veel grotere kans om tijdelijk, slechter, kleiner, onzelfstandig en/of op een afgelegen plek te worden gehuisvest.

Bij voorbaat dank voor het overwegen van onze inbreng.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland